

ÜNİTE

KONU

Konu Anlatımı ve II. Dönem II. Yazılıya Hazırlık

1923-1950 ARASI TİYATRO

Uyarı

Dönemin genel özellikleri için HiT BİLGİ 23'e bakınız.

MUSAHİPZADE CELAL

- Tiyatroya çocukluk yıllarında merak salan sanatçı, Ahmet Vefik Paşa'nın Moliere çevirilerini inceleyerek ve Mınak-yan'ın Osmanlı Dram Kumpanyası temsillerini izleyerek tiyatro bilgisini geliştirdi.
- Oyunları genellikle hafiftir, müzikli bir yapıya sahiptir ve tarz olarak da sanatçı töre güldürüsünü benimsemiştir.
- Oyunlarının konusunu daha çok Osmanlı tarihinden alır, oyunlarında çeşitli dönemlerdeki sosyal hayatı, töreleri, batıl inançları mizahî bir eleştirel tavırla sahneye aktarır.
- Asıl ününü Cumhuriyet döneminde verdiği eserlerle edinmiştir, Darülbeyazıt'ta sahnelenen Fermanlı Deli Hazretleri adlı oyunuyla ünü yaygınlaşmıştır.
- Oyunlarından *Aynaroz Kadısı* 1938'de, *Bir Kavuk Devrildi* 1939'da Muhsin Ertuğrul tarafından filme alınmıştır.
- *Köprülüler*, *İstanbul Efendisi*, *Pazartesi Perşembe* sanatçının diğer eserleridir.

İBNÜRREFAK AHMET NURİ SEKİZİNCİ

- Halkın gülmeye ihtiyacı olduğunu düşünen sanatçı bu sebeple tiyatroya öğretici bir kimlik kazandırarak faydalı ibret verici komediler yazmıştır.
- Fransızcadan birçok adaptasyon yapan sanatçının tiyatroları dil ve teknik yönünden başarılıdır. En meşhur uyarlaması *Hisse-i Şayia* adlı eseridir.
- Ahmet Nuri'nin eserlerinde esas amaç güldürmektir. Eserlerinde devrinin meselelerine dair yapılan göndermeler de bu amaçla kullanılmıştır.
- *Alemdar*, *Sivrisinekler*, *Ceza Kanunu*, *Dört Cihar*, *Nurba-ba* eserlerinden bazılarıdır.

NAHİT SİRRI ÖRİK

- Hikâye, öykü ve roman yazarı olarak öne çıkan Nahit Sıtkı Örik, Millî Edebiyat zevk ve anlayışıyla eser vermiştir.

- Roman, hikâye ve oyunlarında Cumhuriyet'ten önceki çöküşü anlatır. Makam sevdasında olan ve yeteneksiz memurları, siyasi güç ve hırsı eleştirir. "*Sultan Hamit Düşerken*" romanında II. Abdülhamit dönemini anlatır.
- Uygur bir toplum için tiyatronun gerekliliğini vurgular.
- Tarihe özel bir önem verir, tarihi anlattığı eserlerinde konak betimlemeleri ve kadın karakterini başarılı bir şekilde yansıtır.
- *Sönmeyen Ateş*, *Alın Yazısı* tiyatro türünde kaleme aldığı eserleridir.

Uyarı

Yukarıda verilen eserlerin dışında Reşat Nuri Güntekin'in *Taş Parçası*, Faruk Nafiz Çamlıbel'in *Akın*, Münir Hayri Egelî'nin *Bayönder*, Yaşar Nabi Nayır'ın *İnkılâp Çocukları* adlı eserleri bu dönemin tanınmış örneklerindendir.

1950-1980 ARASI TİYATRO

Uyarı

Dönemin genel özellikleri için HiT BİLGİ 25'e bakınız.

CEVAT FEHMİ BAŞKUT

- Yurt dışında tiyatroları sahnelenen ilk Türk yazarıdır. "*Büyük Şehir*" isimli ilk oyunu İstanbul Şehir Tiyatrolarında 1942'de sahnelenmiştir. Büyük ilgi gören bu oyunundan sonra çalışmalarını tiyatro alanında yoğunlaştırmıştır.
- Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde meydana gelen toplumsal değişimleri mizahi öğelerle anlattığı tiyatrolarıyla adını duyurmuştur.
- Toplumun günlük sorunlarını, insanlar arasındaki çatışmaları, paranın ahlâkî olarak kişileri ve toplumu nasıl değiştirdiğini oyunlarıyla göstermek istemiştir.
- Tiyatrolarında toplumun her kesiminden tiplere yer veren sanatçı, ayrıca biçim denemeleri de yapmıştır.
- İki defa sinemaya uyarlanan "*Buzlar Çözülmeden*" tiyatrosu bugün hâlâ birçok tiyatro topluluğunca sahnelenmektedir.

- *Paydos, Küçük Şehir, Büyük Şehir, Ayarsızlar, Hacı Kaptan, Koca Bebek, Soygun, Kadıköy İskelesi'nde, Makine, Kleopatra'nın Mezarı, Harput'ta Bir Amerikalı, Hacıyatmaz, Göç* sanatçının bazı eserleridir.

AHMET TURAN OFLAZOĞLU

- Edebiyatımızda trajedi türünün önemli temsilcilerindendir.
- Tiyatrolarıyla birçok ödül kazanan sanatçı özellikle Osmanlı tarihine yönelik yazdığı tiyatrolarıyla adını duyurmuştur.
- Tiyatrolarına tarihçi bir bakış açısıyla yaklaşmamış, Osmanlı'nın tanınmış kişileri arasından seçtiği karakterlerin iç dünyalarını ve kişiliklerini tiyatrolarıyla yansıtmaya çalışmıştır.
- *Keziban, Yine Bir Gülnihal, Kösem Sultan, Cem Sultan, Allah'ın Deddiği Olur, Deli İbrahim, Fatih, IV. Murat, Sokrates Savunuyor, Genç Osman* eserlerinden bazılarıdır.

HALDUN TANER

- İlk epik tiyatromuz "*Keşanlı Ali Destanı*"nı yazmıştır.
- Eserlerinde eleştiriyi güldürüyle birlikte vererek okurlarını düşündürmeyi başarmıştır.
- Hikâyelerinde gözlem ve mizaha önem veren sanatçı sonradan görme zenginleri, makam hırsı için alçalanları, duyarsızlaşmış yöneticileri, züppeleri, riyakârları, geçmiş ve gelecek arasında sıkışmış kişileri meddah geleneğimizden faydalanarak ironik bir söylem ve yalın bir dille anlatmıştır.
- *Lütfen Dokunmayınız, Günün Adamı, Sersem Kocanın Kurnaz Karısı, Fazilet Eczanesi, Huzur Çıkmazı, Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım, Zilli Zarife, Vatan Kurtaran Şaban* tiyatro türündeki eserlerinden bazılarıdır.

ORHAN ASENA

- Tarihî konularda yazdığı trajedilerle adını duyurmuştur.
- Türk tiyatrosunun Shakespear'i olarak anılan sanatçı, kırkın üstünde tiyatro yazmış üretken bir yazardır.
- Eserlerinde başkaldırı teması hâkimdir. 1998'de Kültür Bakanlığı tarafından "Devlet Sanatçısı" ünvanı almıştır.
- 1954'te Ankara Devlet Tiyatrosunda sahnelenen tiyatrosu *Tanrılar ve İnsanlar – Gılgamış ve Atçalı Kel Mehmet* tiyatrolarıyla birçok ödüle layık görülmüştür.
- *Tanrılar ve İnsanlar, Hürrem Sultan, Tohum ve Toprak, Geçkin Kız, Fadik Kız, Kocaoğlan, Yalan, Alemdar Paşa* eserlerinden bazılarıdır.

TURGUT ÖZAKMAN

- Geleneksel Türk tiyatrosu ile Batı tiyatrosunu kaynaştırmayı başaran sanatçı dramatik tiyatronun güzel örneklerini vermiştir.
- İlk oyun denemesi "*Masum Katiller*" 1946'da Halkevinde, "*Pembe Evin Kaderi*" ise 1951'de Devlet Tiyatrolarında oynatılmıştır.
- Eserlerinde birey-çevre ilişkilerini, kuşaklar arasındaki çatışmayı, toplumun suçlu insanları kenara itişini işlemiştir.
- *Töre, Pembe Evin Kaderi, Güneşte On Kişi, Duvarların Ötesi, Kanaviçe, Ocak, Paramparça, Ah Şu Gençler* eserlerinden bazılarıdır.
-

RECEP BİLGİNER (1922-2005)

- Cezaevi şartları, işsizlik, Güneydoğu Anadolu köylerindeki cehalet, töreler gibi toplumsal sorunları eserlerinde işlemiştir.
- İstanbul Şehir Tiyatroları ve Devlet Tiyatroları tarafından pek çok tiyatrosu sahnelenmiş, "*Parkta Bir Sonbahar Günüydü*" senaryosu da dizi olarak 1988'de TRT'de yayınlanmıştır.
- *Sarı Naciye, Gazeteciden Dost, Yunus Emre, Ben Devletim ...* oyunlarından bazılarıdır.

GÜNGÖR DİLMEN

- Tiyatrolarında genellikle tarih ve mitolojiden beslenmiştir.
- Absürt tiyatro türünün başarılı örneklerini vermiştir. Bu türde yazdığı "*Canlı Maymun Lokantası*"yla Halkevleri Genel Merkezi'nin Şinasi Efendi Tiyatro Ödülü'nü kazanmıştır.
- *Midas'ın Kulakları, Deli Dumrul, Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını...* adlı eserleri tiyatro türündedir.

REFİK ERDURAN

- Roman, hikâye, tiyatro, fıkra, eleştiri, gülmece türlerinde eser vermiştir.
- Güldürü ve vodvil türünde tiyatrolar yazmıştır.
- "*Bir Kilo Namus*", "*Cengiz Han'ın Bisikleti*" adlı tiyatrolarıyla adını duyurmuştur.
- Toplumu düzeltme havasının hâkim olduğu eserleriyle bireylere ve kurumlara eleştiriler yönelmiştir.
- *Karayar Köprüsü, Cengizhanın Bisikleti, Bir Kilo Namus, İp Oyunu, Turp Suyu, Canavar Cafer...* sanatçının tiyatrolarındandır.

TEMEL TİYATRO TERİMLERİ

Adaptasyon: 1. Yabancı dille yazılmış bir oyunu, yerel koşullara uygun biçimde kendi diline çevirme, uyarlama. 2. Bir romanı ya da öyküyü sahne için yeniden düzenleme, uyarlama.

Jest: Rol gereği yapılan el, kol ve beden hareketleri.

Kostüm: Oyunda rol gereği giyilen kıyafetlerin genel adı.

Meclis: Bir oyunun içinde kişilerin sahneye girişleri ve çıkışlarıyla bölümcük adını alan en küçük parça, sahne.

Mimik: Duygu ve düşünceleri yüz ifadeleri ile yansıtırma işi.

Monolog: Oyunda tek kişinin kendi kendine konuşması, dışarı verilen iç ses.

Pantomim: Düşünceleri ve duyguları kimi kez müzik, kimi kez çeşitli eşyalar eşliğinde, bazen dansla ya da gövde ve yüz hareketleriyle yansıtmayı amaçlayan sözsüz oyun.

Perde: 1. Bir tiyatro eserinin büyük bölümlerinden her biri.

2. Sahneyi seyirciye açan ve kapatan kumaş parçası.

Replik: 1. Oyuncunun, sözü karşısındakine bırakırken söyleyeceği son söz. 2. Diğer oyuncunun sözüne göre verilmesi gereken karşılık.

Tirat: Oyunda kişilerin birbirlerine karşı söylediği uzun soluklu, coşkulu sözler.

Tuluat: Metin dışı, o an akla geldiği gibi hareket etmek, söz söylemek, doğaçlama.

ELEŞTİRİ

Uyarı

Türün genel özellikleri için HİT BİLGİ 28'e bakınız.

Eleştiri türünün edebiyatımızdaki bazı temsilcileri aşağıda verilmiştir.

AHMET ŞUAYP

- Servetî'nin edebiyatında fikrî ve ilmî çalışmalarıyla öne çıkan sanatçı, eleştiri alanında yoğunlaştı.
- Batılı yazar ve fikir adamlarının hayatını ve eserlerini inceledi.
- Bilimsel eleştiri alanında çalışmalar yaptı.
- Türk edebiyatına Batılı eleştiri anlayışını getirmeye çalıştı.
- Pozitivizmin felsefi, edebî ve tarihî yönlerini topluma tanıtmaya çalıştı.
- *Hayat ve Kitaplar*, *Esmar-ı Matbuat* yazarın bilinen eserleridir.

ALİ CANİP YÖNTEM

- "Yeni Lisan" hareketinin savunucuları arasında yer alan sanatçı, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp ile beraber 1911'de "Genç Kalemler" dergisini çıkarır ve bu derginin başyazarlığını yapar.
- Edebiyat ve sanatla alakalı eleştiriler yazar, makale ve edebiyat tarihçiliği ile de ün yapar.
- "Polemikçi" sıfatıyla da tanınır. Bu konuda özellikle Cenap Şahabettin ile girdiği tartışma önemlidir. Bunu, "*Milli Edebiyat ve Cenap Bey'le Münakaşalarım*" adıyla yayımlar.

NURULLAH ATAÇ

- Türk edebiyatında modern anlamda denemenin ilk örneklerini vermiştir.
- Garipçilerin edebiyat dünyamıza tanıtılmasına yardımcı olan sanatçı yeniliğin peşindeki gençleri desteklemiş, eski edebiyata savaş açmıştır.
- Yazıda konuşma dilinin gerekliliğini savunan Öz Türkçecidir.
- *Günlerin Getirdiği*, *Karalama Defteri-Sözden Söze*, *Ararken-Diyelim*, *Söz Arasında...* eserlerinden bazılarıdır.

MEHMET KAPLAN

- Cumhuriyet Dönemi'nin önemli deneme, inceleme ve eleştiri yazarlarındandır.
- Edebiyat tarihine yönelik incelemelerinde önceleri sadece metnin anlatım biçimini dikkate alırken sanatçıyı etkileyen öznel durumlar (kişiliği, psikolojisi, hayatı vb.) arasında bağlantı kuran bir yaklaşıma zamanla yönelmiştir.
- En bilinen eserleri *Şiir Tahlilleri* ve *Hikâye Tahlilleri*'dir.

SUUT KEMAL YETKİN

- Sanat, estetik, resim, felsefe ve İslam sanatlarına dair inceleme ile eleştiri yazıları kaleme almış; asıl ününü ise 1940'tan sonra yazdığı başarılı denemelerle sağlamıştır.
- Akademisyen olması sebebiyle makale havasının hâkim olduğu denemelerinde edebiyatla ilgili özlü düşüncelerini açık, yalın bir üslûpla dile getirmiştir.
- *Günlerin Götürdüğü*, *Yokuşa Doğru*, *Düşün Payı*, *Metafizik*, *Edebiyat Konuşmaları*, *Edebiyat Üzerine*, *Şiir Üzerine Düşünceler* sanatçının eserlerinden bazılarıdır.

MÜLAKAT

Uyarı

Türün genel özellikleri için HİT BİLGİ 29'a bakınız.

- Cumhuriyet Dönemi'nden önce edebiyatımızda mülakat türünde çok fazla eser verilmemiştir. Tanzimat Dönemi'nde Ziya Paşa, *Rüya* adlı eserinde mülakat tekniğini kullanmıştır. Gerçek anlamda bir mülakat olmayan bu eserde yazar, anlattıklarını gördüğü bir rüya biçiminde kurgulamıştır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde çok sayıda yazar tarafından sanat ve siyaset dünyasına ışık tutan mülakat örnekleri verilmiştir.
- Cumhuriyet Dönemi yazarlarından Hikmet Feridun Es'in *Bugün de Diyorlar ki*, Mustafa Baydar'ın *Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar*, Yaşar Nabi Nayır'ın *Edebiyatçılarımız Konuşuyor*, Abdi İpekçi'nin *Liderler Diyor ki* adlı eserleri mülakat türünün tanınmış örneklerindendir.

RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN

- Millî Edebiyat Dönemi'nin önemli gazetecileri arasında yer alır. Yaptığı mülakat ve röportajlar ile tanınır.
- Atatürk'ün yakın çalışma arkadaşlarından olan Ruşen Eşref Üneydin, Atatürk'e derin bir hayranlık besler. Mustafa Kemal Paşa'yı Türk basınında ilk defa tanıtan kişi olarak bilinir.
- Ruşen Eşref Üneydin, *Diyorlar ki* adlı eseriyle Türk edebiyatında mülakat türünün ilk yetkin örneğini vermiştir.
- *Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat* adlı eseri de türün diğer önemli bir örneğidir. Bu eser, Mustafa Kemal'i kamuoyuna tanıtan ilk eser olması bakımından da önemlidir.

ROPÖRTAJ

Uyarı

Türün genel özellikleri için HİT BİLGİ 29'a bakınız.

Röportaj Türünün Tarihsel Gelişimi

- Röportaj 20.yüzyılda, gazetenin ortaya çıkmasından sonra gelişmiştir. Dünyada Jack London, Hemingway, J.P.Sarte gibi pek çok ünlü yazar, aynı zamanda röportaj türünde yazılar kaleme almıştır.

- Türk edebiyatında röportaj türü, başlangıçta mülakat niteliğinde gelişmiştir. Özellikle 1960'tan sonra, Türk toplumunun çeşitli sorunları kamuoyuna duyurulurken edebiyatçılarımızın röportaj türünden yararlanmaları, türün gelişimine büyük katkı sağlamıştır.
- Basınımızda Ruşen Eşref Üneydin, Falih Rıfkı Atay, Yaşar Kemal röportajın öncü isimleridir.
- Cumhuriyet Dönemi'nde Yaşar Kemal'in *Çukurova Yana Yana*, *Bir Bulut Kaynıyor*, *Peri Bacaları*, *Bu Diyar Baştan Başa*; Fikret Otyam'ın *Ha Bu Diyar*, *Topraksızlar*; Tahir Kutsi Makal'ın *İç Göç*, *Acı Yol*; Halil Aytekin'in *Doğuda Kıtılık Vardı*; Necmi Onur'un *Mezarlarında Yaşayanlar*; Celallettin Çetin'in *Büyük Göç* adlı eserleri bu türünün tanınmış örneklerindendir.

Mülakat ve Röportajın Farkları

- Mülakatın kapsamı görüşülen kişiyle sınırlıyken röportajda her çeşit konu ve olay ayrıntılı bir biçimde ele alınır, anlatılanlar fotoğraflarla, belgelerle desteklenir ve zenginleştirilir.
- Mülakat görüşme yapılan kişiye sorular sorularak gerçekleştirilir, röportajda ise muhataplara soru sormayla beraber bir olayı öyküleme, izlenim ve betimlemelere yer verme de söz konusudur.
- Mülakatta bir kişiyi sorulara verdiği cevaplarla tanıtmak amaçlanır. Röportajda ise bir olayı sorgulamak, bir gerçeği ortaya koymak suretiyle kamuoyunu aydınlatmak amaçlanır.

1. Ama ben, şimdi siz ne dersiniz deyin, yine de hakikate “Acıdır.” diyemiyor ve biraz evvel söylediğim sözü tekrar ediyorum: Hakikat ne acıdır ne de tatlı. Hakikat, hakikatten ibarettir. Onu acılaştıran, onda hiç değilse lezzet diye bir şey bırakmayan bizleriz. Uğradığımız hayal sükûtlarında, yukarıdan aşağıya yuvarlanışlarımızda hakikatin hiçbir suçu, hiçbir günahı yoktur. Siz uzaktan gördüğünüz bir kadını veya bir erkeği yıllardır hasretini çektiğiniz, canınız kadar sevdiğiniz birine benzetir de kucaklamak için üzerine doğru koşarsanız sonra da yanına geldiğiniz zaman onun sizin sevdiğiniz insan olmadığını görürseniz, uğradığınız hayal sükûtunda o insanın ne kabahati vardır? Onu suçlayabilir misiniz? Onu çirkin, kaba, adi, kötü hatta “acı” bulmaya kalkarsanız haksızlık etmiş olmaz mısınız?

Şevket Rado’nun Hakikat Neden Acıdır adlı eserinden alınan bu metinle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ağırıklı olarak öznel görüşlere yer verilmiştir.
B) Sohbet türündeki bir yazıdan alınmıştır.
C) Senli benli bir anlatımla yazılmıştır.
D) Düşünceler soru cevaplarla pekiştirme yoluna gidilmiştir.
E) Konu derinlemesine incelenmiştir.

2. Duygularıyla yargıya varmaya alışık olanlar, düşünce düzeninden hiçbir şey anlamazlar; her şeyi bir bakışta anlamak isterler. Onların, ilkeleri aramak alışkanlıkları yoktur. Ötekiler ise bunun tam karşısı bir yöntemle düşünmeye alışık olanlar, duygu düzeninden hiçbir şey anlamazlar; ilkeleri arayayım derken, her şeyi bir bakışta göremezler.

Bu parçadaki noktalı virgülün işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak
B) Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak
C) İki den fazla eş değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde özneyi vurgulamak
D) Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümleyi belirtmek
E) Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirtmek

3. I. Çoğu, yayımlanmasından sonra bir iki gün içinde unutulup gider.
II. Açıklama, aydınlatma ve değerlendirme fıkranın temel işlevidir.
III. Güncel konuları işler; bu nedenle kalıcılığı yoktur.
IV. Herkesin anlayabileceği, yalın ve sade bir dil, samimi bir üslup kullanılır.
V. Gazete ile birlikte ortaya çıkan türlerden biridir.

Numaralanmış cümlelerden hangisi fıkra türünün özellikleri arasında yer almaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. İnsanın doğayla savaşımında korkunun rolü yadsınamaz. Önemli olan () bu insanca duyguyu iyi değerlendirebilmektir. Nasıl ki kullanılması bilinmeyen bir silah bazen geri tepip büyük zararlara yol açabiliyorsa () korku da denetim altında tutulmayıp kendi başına bırakılırsa sonuç hiç kimse için iyi olmaz. Korkalım () neden () niçin korktuğumuzu bilelim. Korkuya yenilme kaygısının tutsağı olmayalım ()

Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (;) (;) (,) (;) (.) B) (,) (,) (;) (,) (.)
C) (,) (,) (;) (,) (...) D) (,) (,) (;) (,) (.)
E) (;) (,) (,) (;) (.)

5. İçeriye ellerinde kameralarıyla genç, orta yaşlı, kadınlı erkekli bir grup gazeteci girdi.

Bu cümleyle aşağıdaki cümlelerden hangisi arasında ögelerinin sıralanışı yönünden bir benzerlik vardır?

- A) Konferansa katılan konuşmacı, ağır adımlarla kürsüye doğru ilerledi, tane tane anlatmaya başladı.
B) Konferans salonuna alınan velilere, okul müdürü az ama öz konuşarak sorunları açıkladı.
C) Deniz kıyısına toplananlar, büyük bir hayranlıkla güneşin batışını izliyordu.
D) Derenin kuzeye bakan tarafındaki ağaçların altı serin, diplerindeki otlar dipdiydi.
E) Düzenlenen seminere, kullanacakları aletlerle birlikte, işe yeni başlayan arkadaşlarımız katılacak.

6. Temelleri Yunan ve Latin yazarlar tarafından atılan dene-

I

me, bir yazınsal tür olarak 16. yy. da şekillenir. Fransız-

II

ca "essai" kelimesinin karşılığı olan bu türün en belirleyici özelliği, öne sürülen düşünceleri kanıtlama zorunluluğunun olmayışıdır. Yazınsal sürecin bir serüvene dönüştüğü bu türde metnin ucu sürekli açıktır. Bunun için okuyucu her an bir süprizle karşılaşabilir. Anlam çok yönlüdür.

III

Öyle ki dilin resmî kıyafetinden arındığı bu türde, anlatım-
IV

da içtenlik ve rahatlık iç içedir. Böylece hayatın içinde var-

V

olan türlü türlü durumlara, olay ve olgulara, gerçeklere, yazar tarafından yeni bir şekil verilebilir.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yazım yanlışı yapılmamıştır?

- A) Bugünlerde bazı eleştirmenler tarafından şiirin, şiirimizin geçmişe göre gerilediği idda ediliyor.
B) Günümüzde büyük şairlerinde artık çıkmadığı, insanları derinden etkileyen güçlü şiirlerin de yazılmadığı söyleniyor.
C) Aslında roman ve öyküde ortaya çıkan çalışmaların niceliksel artışı düz yazıyı ön sıraya taşımışa benziyor.
D) İlerleyen yaşlarda ortaya çıkma ihtimali artan bu hastalık, gençlerde de görülebilmektedir.
E) Anadolu'da kilim dokuma esnasında yapılan bazı hatalar özellikle düzeltilmez.

8. I. Türk edebiyatında absürt (uyumsuz) tiyatro alanında başarılı eserler vermiştir.
II. Mitolojiden, söylencelerden başlayarak tarihsel, çağdaş, güncel, bireysel, toplumsal sorunlar üzerinde durmuştur.
III. Mitolojiden yararlanarak oluşturduğu "Midas üçlemesi" ile tanınmıştır. "Midas'ın Kulakları", "Midas'ın Altınları" ve "Midas'ın Kördüğümü" yapıtlarından oluşan bu üçlemede Frigya kralı Midas'ın tutkularını ve yanılgılarını anlatmıştır.
IV. Konularını Türk tarihi ve Yunan mitolojisindeki olaylardan almıştır.

Numaralanmış açıklamalar, aşağıdaki sanatçılardan hangisiyle ilgilidir?

- A) Haldun Taner B) Güngör Dilmen
C) Orhan Asena D) Muhsin Ertuğrul
E) Recep Bilginer

9. Tanzimat'tan sonraki Türk edebiyatının ikinci kuşağına mensup edebiyatçıların Servetifünuncuların etkin olduğu yıllarda edebiyat dünyasına adım atan yazar, döneminin siyasi ve edebi tartışmalarının mümkün olduğu kadar uzağında durmuş, hiçbir akıma katılmamış, daha çok üstadı Ahmet Mithat Efendi çizgisinde, okuyucuya bir şeyler öğretmeyi amaç edinen bir sanat anlayışını benimsemiştir. Şiir, öykü ve roman denemelerinden gazete fıkralarına, makale ve sohbet tarzı yazılardan anı ve tarihe varıncaya kadar çok geniş bir alanda yapıtlar ortaya koymuştur. *Eşkâl-i Zaman*, *Falaka*, *Gülüp Ağladıklarım* gibi eserleriyle bilinir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahmet Haşim B) Şevket Rado
C) Nurullah Ataç D) Ahmet Rasim
E) Ziya Gökalp

10. Genç yaşında öykü alanında isim yapmış ve bu türün parlak örneklerini vermiş olan yazar, kahramanlarını her gün karşılanabileceğimiz kişiler arasından seçmiştir.

Bu cümlelerin öğeleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Özne - nesne - dolaylı tümleş - yüklem
B) Nesne - özne - dolaylı tümleş - yüklem
C) Özne - zarf tümleci - nesne - yüklem
D) Nesne - dolaylı tümleş - özne - yüklem
E) Özne - nesne - zarf tümleci - yüklem

11. "Osman Ağa bu sözlere verilecek cevap bulamıyordu. Ama kızını Hüseyin Ağa'nın oğluna vermeye de gönlü razı değildi. Oldum bittim içi ısınmamıştı Hüseyin Ağagile. Lakin kızı vermez görünmek de siyasete uygun düşmezdi. Yapılamayacak bir şart bulup öne sürmeliydi... Öyle bir şart ki, Hüseyin Ağa onu kabule yaşamasın bir türlü. Osman Ağa can sıkıntısıyla yüzünü buruşturdu,

- Herif pinti kardaşım, dedi, ile güne rezil eder insanı... Sülalemize yaraşır bir düğün bilem yaptırmaz... Sinekliğini salladı: Oysa ben kızıma şanlı şöhretli düğün yapılmasını isterim. Bi' denecik kızım var olup olacağı... Bi' tek mürüvvet göreceğim..."

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bireyin iç dünyasını anlatan bir eserden alınmıştır.
- B) Toplumcu gerçekçi anlayışın özellikleri görülmektedir.
- C) Neden-sonuç ilişkisi içinde olaylara yer verilmiştir.
- D) Diyaloglara yer verilmiştir.
- E) Gözleme dayalı bir anlatım söz konusudur.

12. – Sanatın sınırlarını çizmek mümkün müdür?
– Hayır. Adam gelir hiç olmayacak sandığınız işi yapar.
– Okullarda edebiyat derslerini ve öğrencilere verilen edebiyat kültürünü nasıl buluyorsunuz?
– Çoktan beri okul kitaplarına baktığım yok. Yalnız şunu söyleyeyim. Bizim eski edebiyatımız dilimiz çok değiştiği için edebiyat ekini aşılacak için yeterli değildir. Bir büyük, geniş edebiyatımız kuruluncaya kadar okullarımızdaki edebiyat dersleri yeterli olamaz.

Bu parça aşağıdaki türlerin hangisine ait bir eserden alınmıştır?

- A) Sohbet
- B) Deneme
- C) Röportaj
- D) Eleştiri
- E) Fıkra

13. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

- A) Burada, tiyatro salonundan internet kafeye kadar birçok etkinlik bulunuyor.
- B) Kentteki yaşam, öğretim kurumlarının sayısı artıktça hareketleniyor.
- C) Öğrencilerin sporla ilgili gereksinimlerinin karşılanması için girişimlerde bulunuluyor.
- D) Kütüphaneden yararlanacak öğrencilerin önce kütüphaneye üye olmaları gerekiyor.
- E) Bilimsel araştırma yapacaklara her türlü olanak sağlanıyor.

14. "Birbirine karşı davranışlarının nasıl olması ya da olmasını anlatıyor. "

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

- A) "olması" yerine "olmasını" sözü getirilmeli
- B) "karşı" sözü atılmalı
- C) "karşı"dan sonra "olan" sözü getirilmeli
- D) "olmamasını" yerine "olmaması gerektiğini" sözü getirilmeli
- E) "davranışlarının" sözü cümle başına getirilmeli

15. ---- ilk kez 17 Mart 1959 tarihinde Ankara büyük Tiyatro'da oynanan üç perdelik oyununda saltanat tutkusunun perişan ettiği Hürrem Sultan'ı tüm yönleriyle (sultanlık, annelik, entrikacılık, hilecilik, kıskançlık vb.) ortaya koymaya çalışmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Turgut Özakman
- B) Orhan Asena
- C) Recep Bilginer
- D) Refik Erduran
- E) Turan Ofazoğlu

16. I. Türk dili hakkında kısaca bildiklerimi anlatacağım.
II. Okuduğu kitabın ücretini bana söyleyince biraz şaşırdım.
III. Bayan tiyatrocunun replikleri herkesi güldürdü.
IV. Fotoğrafını yıllardır ajandamın arasında saklıyorum.
V. Sınavdaki başarısı ailemin yüreğini kabarttı.

Verilen cümlelerde aşağıdaki yanlışlıklardan hangisi yoktur?

- A) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
- B) Sözcüğün yanlış anlamda kullanımı
- C) Deyim ve atasözlerinin yanlış kullanımı
- D) Anlam belirsizliği
- E) Anlamca çelişen sözcükler

17. Eksik olmayın efendim.

Törene hazır olsak, nerdeyse gelir Hünkâr.

(Hazırlıklarla ilgilenmek için çıkar. Vezirler birbirlerine yaklaşıp alçak sesle konuşurlar):

- Nasıl da ürktü sadrazamdan!
- Hünkâr bunu unutamaz hiçbir zaman.
- Heybetli olmak iyi değil o kadar.
- Yıldırım çeker ulu ağaçlar.
- Padişahı zayıf gördükçe kabarcak paşa, benliğini baskı altında tutamayacak.
- Hünkâr onun heybeti altında ezildikçe ezilecek, sadrazam kendini nerdeyse padişah bilecek.
- Valide Sultan var efendiler, unutmayın onu, hatırlatır oğluna padişah olduğunu.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Komedi türünde yazılmış bir oyundur.
- B) Göstermeye bağlı metinler sınıflandırmasına girer.
- C) Cumhuriyet tiyatrosunun özelliklerini taşımaktadır.
- D) Tarihi bir konu işlenmiştir.
- E) Diyaloglara dayalı bir metinden alınmıştır.

18. İlk yazılarını Serveti Fünun'da yayımlayan sanatçı hikâyeden mensur şiire, denemeden anıya kadar çeşitli türlerde ürünler vermekle birlikte, Türk edebiyatı tarihinde daha çok röportajlarıyla tanındı. Bu röportajların başında da, önce “*Edebî Ziyaretler ve Mülakatlar*” başlığıyla değişik gazetelerde yayımlanıp daha sonra Diyorlar ki adıyla kitaplaşan ünlü röportajlar gelmektedir. 1918’de Yeni Mecmua’nın Çanakkale özel sayısında yayımladığı “*Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat*” adlı röportajıyla da Mustafa Kemal’i ilk kez Türk kamuoyuna tanıtmıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında yazdığı ulusal duyguları dile getiren yazılar bu türün en iyi örneklerindendir.

Bu parçada sözü edilen sanatçı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ruşen Eşref Ünaydın
- B) Yaşar Nabi Nayır
- C) Mustafa Baydar
- D) Şevket Rado
- E) Yaşar Kemal

19. Aşağıdakilerden hangisi, Cumhuriyet Dönemi Türk edebiyatında göstermeye bağlı metinlerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Sahne tekniğine uygun, yalın bir dille bireysel ve toplumsal konuların işlendiği bu dönemde; yurt sorunları, kadının toplum yaşamındaki yeri; köy, töre, kuşak çatışması, değer yargıları vb. temalara yönelim artmıştır.
- B) Sosyal değişimlerin birey ve toplum yaşamındaki etkileri siyasal, sosyal ve psikolojik yaklaşımlarla yansıtılmıştır.
- C) Hem çeviri oyunların hem de nitelikli yerli oyunların sayısı artmış, bir yandan da çoğu uyarlama olan müzikli oyun türlerinde eserler verilmiştir.
- D) 1923-1950 yılları arasında tiyatro yazarları, bireyin bunalımlarını, karmaşık ruh hâlini, yerleşik değerlere isyanını alegorik bir şekilde işlemişlerdir.
- E) Tiyatro türleri çeşitlenmiş, daha önceki dönemlerde görülmeyen absürt tiyatro ve epik tiyatro türleri de bu dönemde denenmiştir.

20. I. Başarının kalıcılığını sağlamak, yılmadan çalışmayı gerektirir.
- II. Sanat eğitiminden geçmiş kişiler, her olayda bir incelik, bir güzellik ararlar.
- III. Elde edilen bilgiler, ilgililere sunulmadan önce değerlendirilir.
- IV. Kurallar, neden öyle olması gerektiği iyice düşünülerek konmuştur.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri, öğeleri ve öğelerinin sıralanışı yönünden aynıdır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV